Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Nr. 1. Dnia 8. Stycznia 1882. IX. rocznik.

Okólnik Patrona Związku.

Walne Zgromadzenie delegatów Związku stowarzyszeń, uchwaliło na zebraniu 11. b. m. następujące opłaty na pokrycie wydatków Związku w roku 1882.:

1 od sta od czystego zysku, w roku 1881. osiągniętego;

1 pro mille od sumy udziałów, po koniec roku 1881. wpłaconych;

z tém jednak zastrzeżeniem, iż minimum wszelkich opłat łącznie wynosi 20 zł., maximum zaś 150 zł.

Ponieważ prawdopodobném jest, biorąc za podstawę bilans zeszłoroczny, że Sz. Towarzystwo w . . . . także na rok 1882. tylko minimalną wkładkę na rzecz Związku uiścić będzie obowiązane, przeto stosując się do uchwały Wydziału Związku z 20. b. m., wzywam uprzejmie Szanowną Dyrekcyą o nadesłanie kwoty 20 zł. w. a. na rzecz Związku Stowarzyszeń w ciągu miesiąca stycznia 1882.

We Lwowie, dnia 31. grudnia 1881.

Patron Związku stowarzyszeń:
Dr. Tadeusz Skałkowski.

Kółka kredytowe włościańskie
przy Banku zaliczkowym w Stanisławowie.

Przedmiot ten był postawiony na porządku dziennym ostatniego zebrania ogólnego delegatów Związku, lecz dla braku czasu nie mógł być traktowany na tém zgromadzeniu. Mniemam więc, iż jest poniekąd obowiązkiem moim przedstawić tę sprawę w naszém czasopiśmie fachowém.

Kredyt dla włościan i wszystko co się odnosi do téj kwestyi, powinno być z szczególną dokładnością rozbierane w zarządach stowarzyszeń zaliczkowych, gdyż jest to niezawodnie rzeczą nader trudną obrać właściwą formę i odpowiedni sposób udzielania kredytu włościanom — tak, aby nietylko wierzyciela zabezpieczyć, ale i dłużnikom zapewnić trwałe korzyści. A jakkolwiek niewątpliwém i w całém społeczeństwie już ugruntowaném jest przekonanie, iż towarzystwa zaliczkowe najsnadniéj jeszcze mogą podjąć się mozolnéj pracy nad ekonomicznéḿ podniesieniem ludu wiejskiego — to jednak niektóre towarzystwa z obawą tylko i z zanadto może wielką ostrożnością zawiérają stosunki kredytowe z włościanami, inne znów nadto śmiało może biorą się do dzieła. Nieraz miałem sposobność przekonać się, że w pewnych stowarzyszeniach włościanin wyjątkowo tylko bywa przyjmowany, a kredyt udzielają mu tylko w kwotach bardzo drobnych; są zaś towarzystwa, które nie wahają się po kilkaset złotych włościanom udzielać. — Zapewne, że stosunki są bardzo rozmaite, a kredyt kilkuset guldenów może być całkiem bezpiecznie udzielony zamożnemu i pracowitemu włościaninowi z pod Łańcuta lub Brzeska, podczas gdy kwota kilkudziesięciu zł. jest już sumą wielką dla nieporadnego wieśniaka z pod Kałusza lub Bohorodczan. Wyniosłem jednak z częstych w téj sprawie rozmów z osobami z różnych stron kraju wrażenie, że wiele jeszcze doświadczeń potrzeba, zanim kwestya kredytu włościańskiego będzie we wszystkich stowarzyszeniach dokładnie zbadaną i poznaną.

Bank zaliczkowy w Stanisławowie od kilku lat udziela kredytu włościanom za pośrednictwem kółek i to z dobrym rezultatem. Jeszcze w r. 1876. podawałem w „Związku“ niektóre szczegóły co do tych kółek. W r. 1880. zaś ogłosił Bank zaliczkowy w Stanisławowie następujące warunki dla kółek kredytowych włościańskich lub małomieszczańskich z powiatu stanisławowskiego i bohorodczańskiego:

1. Każde kółko pożyczkowe, składać się ma najmniéj z pięciu, a najwięcéj z dziesięciu gospodarzy. W jednéj miejscowości mogą być według potrzeby dwa, trzy lub więcéj takich kółek. Każde takie kółko wcho-

dzi solidarnie w prawa i obowiązki zwyczajnego członka Banku zaliczkowego i w tym celu ma podpisać deklaracyę przystąpienia.

2. Pożyczki będą udzielane w kwotach najmniéj 20 zł., a najwięcéj 200 zł. dla jednego członka kółka.

Zgłoszenia o pożyczki, mają być podawane do Banku zaliczkowego w formie wykazu według przyłączonego wzoru; druki takie wydaje biuro Wydziału powiatowego i Bank zaliczkowy.

3. Wykaz taki ma być w urzędzie gminnym dokładnie i sumiennie spisany i w takowym ma być wymieniony także ów członek, który jako przewodniczący kółka upoważniony został do podniesienia i rozdzielenia pożyczki, oraz do zbiérania rat na spłatę, niemniéj do prawomocnego zastępowania całego kółka we wszystkich tegoż stosunkach z Bankiem zaliczkowym.

Pożądaném jest, ażeby wykaz taki był stwierdzony przez miejscowego właściciela dóbr, dzierżawcę lub proboszcza na dowód moralności, pracowitości i rzetelnéj wypłacalności członków kółka, wszelako bez stwierdzenia owego wykazu przez biuro dotyczącego Wydziału powiatowego (t. j. sekretarza albo delegata) — pożyczka udzieloną być nie może.

4. Na przyzwoloną pożyczkę ma być przy dwóch świadkach spisany skrypt notaryalny z solidarném zobowiązaniem wszystkich członków kółka i z prawem sądowéj egzekucyi w razie niedotrzymania spłat, które stosownie do potrzeby członków kółka, mogą być rozłożone od czterech do dziesięciu kwartalnych, lub od dwóch do pięciu półrocznych rat, na co osobny plan umorzenia dla wszystkich członków kółka z Banku zaliczkowego wydany będzie.

5. Wszyscy członkowie kółka składać się mają stosunkowo do przyznanéj im pożyczki na spłatę kwoty 2 zł. wstępnego na fundusz rezerwowy Banku zaliczkowego i 10% t. j. 10 zł. od 100 zł. danéj pożyczki ogólnéj na udział, który zostaje własnością kółka, stosownie do statutów aż do rozwiązania stosunku z Bankiem zaliczkowym i który przynosić ma dla kółka dywidendę z czystych zysków Banku zaliczkowego.

Na wpłacony udział, ewidencyą stanu pożyczki i narosłéj dywidendy, wydaną będzie z Banku zaliczkowego książeczka udziałowa do rąk przewodniczącego kółka.

6. Od pożyczek wydanych z Banku zaliczkowego pobiérać się będzie na teraz, aż do dalszego zarządzenia po 9 procent rocznie, czyli po 75 centów od 100 zł. na miesiąc.

Praktycznie ułożony jest formularz zgłoszenia się o pożyczkę, które to zgłoszenie spisuje urząd gminny. Są mianowicie w tém zgłoszeniu następujące rubryki, które urząd gminny wypełnia co do każdego członka kółka kredytowego:

1. imię i nazwisko;
2. numer konskrypcyjny domu;
3. numer subrep. gruntu;
4. wiele posiada: *a)* morgów gruntu, *b)* budynków;
5. inwentarza posiada: *a)* koni, *b)* wołów, *c)* krów, *d)* jałownika itp.
6. Wartość przybliżona całéj własności.
7. Kwota żądanéj pożyczki.
8. Czy budynki są ubezpieczone od ognia, w któróm towarzystwie i w jakiéj wartości?
9. Czyli jest dotyczący włościanin obdłużony, jaką pożyczką i w któréj instytucyi?
10. Na jaki cel ma być użyta żądana pożyczka — i w jakich ratach ma nastąpić jéj spłata?

Jest to więc nader dokładny kwestyonarz co do stosunków majątkowych członków kółka. Wzór takiego formularza możemy na żądanie przesłać.

Wypełnione takie zgłoszenie podpisuje naczelnik gminy. Następnie przedkłada się to zgłoszenie miejscowemu właścicielowi, dzierżawcy lub księdzu do zaopiniowania.

Skrypt dłużny zawiéra solidarne zobowiązanie wszystkich uczestników, tudzież ustęp téj treści:

„Wszyscy podpisani zgadzamy się, ażeby N. N. pośredniczył między nami, a Bankiem zaliczkowym co do spłat téj pożyczki, oraz ażeby nas wszystkich prawomocnie zastępował w prawach i obowiązkach, jakie z mocy statutu Banku zaliczkowego na nas wszystkich zbiorowo, jako jednego członka tegoż stowarzyszenia spadają“.

Przewodniczącemu kółka, którego kółko w zgłoszeniu wymienia, wręcza Dyrekcya Banku przy zaliczeniu pożyczki wykaz umorzenia, w którym jest szczegółowo wymienione, ile każdy uczestnik kółka w każdym terminie ratalnym uiścić powinien. Tenże przewodniczący ma także głos na zgromadzeniu ogólném członków Banku.

Korzyści takiego postępowania są namacalne.

Przedewszystkiém możność udzielenia kredytu w drobnych kwotach, bez zbytecznego obciążania manipulacyi i pewność, że stosunki majątkowe i osobiste dłużników, o ile to jest możliwém, dokładnie zostały zbadane.

Daléj gwarancya większa, aniżeli przy zwykłéj poręce pojedyńczego włościanina, przyczém nie można pominąć milczeniem i téj okoliczności,, że zdarzały się w różnych towarzystwach fakta, iż poręczyciele włościanie brali wynagrodzenie za udzielenie poręki, podczas gdy w kółkach kredytowych takie wyzyskiwanie dłużnika przez poręczyciela nie jest możliwe.

Koszta z zaciągnięciem pożyczki połączone redukują się do minimum, równie jak kwota na udział zatrzymana.

Wreszcie nie jest obojętną i ta okoliczność, że przez zaprowadzenie kółek kredytowych odpada potrzeba przyjmowania wielkiéj masy włościan do stowarzyszenia, a wiadomo, jak łatwo liczny zastęp włościan może się stać narzędziem niebezpiecznèm w ręku agitatorów, którzyby dążyli do zachwiania towarzystwa, przez powzięcie uchwał nieodpowiednich na zgromadzeniu ogólnèm.

Urządzonych w ten sposób kółek kredytowych było w Banku zaliczkowym z końcem 1880. roku 43; liczyły one 239 włościan, a suma udzielonego kredytu wynosiła 12.380 zł.

Z końcem zaś I. półrocza 1881. było 65 kółek z 352 włościanami, a suma udzielonego kredytu wynosiła 21.620 zł., tak, iż przeciętnie wypada 331 zł. na jedno kółko, a 61 zł. na jednego włościanina.

Świadczy to wymownie, iż Dyrekcya Banku zaliczkowego, oparta na kilkoletniém doświadczeniu, działalność swoją w tym kierunku stale rozszérzać zamierza. Przykład ten jest bardzo zachęcający, szczególnie we wschodniéj części naszego kraju, gdzie stosunki kredytowe z ludem największéj oględności wymagają.

Dr. T. Skałkowski.

Stowarzyszenie angielskie.

(U) Z „Genossenschaft“ wyjmujemy następujące ciekawe szczegóły, dotyczące stowarzyszeń w Wielkiéj Brytanii:

W czerwcu 1881. odbył się w Leeds kongres stowarzyszeń wielko brytańskich pod prezydencyą lorda Derby'ego, który powitał zgromadzonych znakomitą mową, charakteryzującą cele i dążności stowarzyszeń. Oto niektóre ważniejsze jéj ustępy:

„Nie próżne przechwałki i frazesa, — ale głębokie „i długoletniém doświadczeniem stwierdzone przekonanie, powoduje mnie zaznaczyć na wstępie, że przedmioty obrad tego kongresu, że sprawy stowarzyszeń „uważam dla przyszłości Anglii za ważniejsze, aniżeli „dziewięć dziesiątych innych spraw publicznych, będących przedmiotami obrad, prac i sporów w parlamen„cie angielskim.“ W dalszym ciągu mowca, skréślając stosunki społeczne i oddziaływanie ich na ustawodastwo państwowe, rzuca poglądy tak trafne i charakterystyczne, że zazdrościć tylko można społeczeństwu, w którém tak zdrowe i prawdziwie postępowe zasady wyrobić się mogły. „W kraju wolnym — powiada lord Derby — jest zakres działania rządu z konieczności i potrzeby ograniczonym“. Ustawy ograniczają tylko niektóre nasze czynności, a ograniczeń tych ludzie honorowi i porządni nawet nie czują. Zasady, zatrudnienia, cele życia pojedyńczych obywateli, są to sprawy usuwające się z pod kontroli rządu. Długoletnie doświadczenia politycznego życia nauczyły nas, że sprawy najwyższéj doniosłości, które, jak dawniéj powszechnie mniemano, tylko pod ochroną władzy państwowéj przeprowadzone być mogły, obecnie, z wszelką pewnością dobrego skutku, społeczeństwu pozostawione być muszą. Jest to jeden ze środków, zapomocą których najskuteczniéj wstrząśnieniom politycznym zapobiec można. Potężne owe siły, które wstrząśnienia gwałtowne wywołać mogą, nie zostały zniszczone, lecz rozłożone tylko zapomocą dogodnych odpływów, którymi z wolna, ale skutecznie do wytkniętego dążą celu. Robotnik, czujący się przez chlebodawcę pokrzywdzonym, nie szuka opieki rządu, ale łączy się z innymi współpracownikami, tworzy siłę zbiorową pod nazwą stowarzyszenia i walczy przeciw mniéj lub więcéj słusznym uroszczeniom chlebodawców. Równą bronią walczą i chlebodawcy. Złączeni wspólnością interesów występują zbiorowo przeciw niesłusznym robotników żądaniom. Stowarzyszenia nie wymagają od władzy pomocy, ani opieki — wymagają tylko wolności i „nie mięszania się“ rządu w ich sprawy. W tém upatruje mowca znak czasu, a niepospolitą zasługę stowarzyszeń upatruje właśnie w ścisłém przestrzeganiu tych zasad. Idea stowarzyszeń nie niszczy dobrowolnych układów między jednostkami, wolności osobistéj nie ogranicza, nie żąda od władzy opieki ani wsparcia, żąda jednak słusznie, aby ramię prawa zasłaniało ją od krzywdzących ataków przeciwników! Najzaciętsi, ale uczciwi przeciwnicy stowarzyszeń walczą wprawdzie frazesami przeciw ostatnim, nie odmawiają im jednak prawa uczciwych usiłowań, które tylko po skutkach sądzone być winny. Niegodni jednak zaufania są owi pseudo filantropi, którzy w rozmaitych słowach, te wypowiadają zapatrywania, i w taki sposób pojmują ideę stowarzyszeń: „Jeżeli w zapatrywaniach godzisz się ze mną i „tak a nie inaczéj postępować zamierzasz — to połącz się „ze mną dla zmuszenia innych do takiegoż postępo„wania“. Następnie wspomina mowca o pożytecznèm i na czasie w świat rzuconém dziele Milla o wolności, a skończył poglądem na rozwój stowarzyszeń i ich skuteczną i obfitą w owoce działalność.

Ze sprawozdania, zamieszczonego w „The Cooperative News“ (gazecie współdzielczéj), dowiadujemy się, że stowarzyszenia w Anglii (bez Szkocyi) liczyły w roku 1861. 61.000 członków, w r. 1871. 249.000, a w 1879. r. 504.000. Stąd wniosek, że właściwie najmniéj półtora miliona mieszkańców Anglii zainteresowaną jest rozwojem stowarzyszeń, ponieważ ogromna większość członków otoczoną jest rodziną najbliższą. Kapitał obrotowy (w udziałach i kapitale pożyczonym) wynosił w r. 1861.

360.000 funt. szterl., w r. 1871. 2,500.000 funt. szterl., a w r. 1879. około 6·7 milionów funt. szterl., czyste zyski w r. 1862. 166.000, w r. 1871. 670.000, a w r. 1879. 1·6 milionów funt. szterl.

Ponieważ nie wszystkie stowarzyszenia nadesłały sprawozdania swoje na kongres w Leeds, przeto podajemy cyfry za r. 1879. podług urzędowych sprawozdań rządowego „regestranta“, któremu obowiązane są wszystkie stowarzyszenia nadesłać bilanse i sprawozdania.

Anglia i Ks. Walii.	1878	1879	Przyrost	Ubytek
Ilość stow., które nadesłały sprawozdan.	961	937	—	24
liczba członk. z k. r.	490.584	504.117	13.563	—
	funtów szterlingów			
	1878 r.	1879 r.	Przyrost	Ubytek
Obrót roczny	18,461.753	17,816.037	—	645.716
Zapas towarów	2,281.898	2,486.704	194.806	—
Koszta handlowe i administracyj.	1,306.804	1,345.308	38.504	—
Czysty zysk	1,565.497	1,691.362	125.865	—
Kapitał udziały	5,347.199	5,374.113	26.976	—
Kapitał obcy	692.478	1,324.070	613.592	—

Szkocya				
Ilość stow., które nadesłały sprawozdan.	218	232	14	—
liczba członków	70.119	68.967	—	1.152
	funtów szterlingów			
Obrót kasowy	2,666.565	2,549.565	—	117.000
Zapas towarów	322,934	379.510	47.676	—
Koszta handlowe i administracyj.	178.478	182.650	3.972	—
Czysty zysk	252.028	258.152	5.706	—
Kapitał udziały	381.028	373.728	—	7.300
Kapitał obcy	180.208	171.173	—	9.055

Niekorzystny rezultat z porównania roku 1878. z 1879. jest tylko pozornym i wynika z tąd, że niektóre stowarzyszenia nadesłały wykazy w r. 1878. — a nie nadesłały ich w 1879., a inne przeciwnie nie nadesłały w 1878. a nadesłały w 1879. Te mniéj lub więcéj dodatne czynniki utrudniają porównanie, a po wyeliminowaniu ich i pozostawieniu tych tylko, które tak w roku 1878. jak i 1879. wykazy nadesłały — okazuje się rezultat bez porównania korzystniejszy. Osobliwie w Szkocyi okazuje się wzrost pod każdym względem znaczny i środkuje między 0·35% w pożyczkach a 13·5% w czystym zysku; w Anglii wykazuje wzrost liczba członków o 4·09%, czysty zysk o 3·08% i 39·4% w użyciu kapitałów obcych, natomiast spadły: obrót kasowy o 4·08% i udziały o 0·69%.

Co do kategoryi stowarzyszeń, wykazuje rok 1879. następujące rezultaty:

	Ilość stowarz.	Liczba członków	Obrót kasowy	Czysty zysk	Udziały	Pożyczki zaciągn.
			funtów szterlingów			
Anglia i Ks. Walii:						
Towarzystwa spożywczo-handlowe podług planu Rochdale	847	459.969	11,948.500	1,476.833	4,926.100	558.400
Stowarzysz. urzędnicze	2	5.096	1,476.100	116.420	22.400	262.850
„ handlowe	1	591	2,635.340	4.869	130.600	318.070
„ „ korzenne	1	367	23.246	—	3.823	—
„ młynarskie	20	24.672	1,371.596	66.788	332.800	62.100
„ handlu chleba i mąki	2	204	5.966	744	1.020	38
„ produkcyjne	15	2.801	260.185	7.129	3.080	1.650
„ budowlane	49	5.486	5.582	8.580	123.300	119.500
„ różne	20	4.931	89.580	5.999	28.000	2.520
			funtów szterlingów			
Szkocya:						
Towarzystwa spożywczo-handlowe podług planu Rochdale	181	52.375	2,382.000	238.536	326.440	136.388
Stowarzysz. urzędnicze	3	4.631	136.700	3.648	3.905	—
„ pieczywa i piekarskie	15	4.518	93.200	12.003	18.941	8.163
„ produkcyjne	4	426	14.800	1.011	5.500	4.019
„ budowlane	9	1.951	16.200	2. 135	17.707	22.152
„ węglarzy	5	4.066	16.800	819	1.600	381

Tabela ta nie obejmuje 21 stowarzyszeń, które nie nadesłały wykazów.

W Irlandyi są stowarzyszenia prawie nie znane. Sprawozdanie wymienia ich zaledwie 6, między temi 1 kredytowe.

Stowarzyszenia te z wyjątkiem kredytowego liczą razem 321 członków, 17.170 funt. szterlingów obrotu kasowego a 1.482 funt. szterlingów czystego zysku. — „Gazeta współdzielcza“ widzi w ostatnich czasach oznaki świetnego rozwoju stowarzyszeń i w tym kraju.

Wzajemna pomoc,

towarzystwo zarejestrowane o poręce ograniczonéj.

(xx) Witamy każdą zdrową myśl z radością i zawsze chętnie ją popiéramy — zwłaszcza, jeśli wykonanie jéj leży w granicach możebności, a środki, jakimi rozpo-

rządzamy, wystarczają. Witamy każde nowo powstające stowarzyszenie, mające w sobie siły żywotne, i myśl zdrową z otuchą, iż choć mała cegiełka przybędzie do budowy gmachu społecznego. Natomiast sądzimy, obowiązkiem jest naszym z nieubłaganą występować surowością przeciw wszelkim przedsiębiorstwom, które albo pod osłoną dobra publicznego ukrywają złą wolę, albo téż ze zbytku ufności w skuteczność zasady assocyacyi w stanie są tylko obałamucać umysły, a ostatecznie zasadę tę skompromitować.

Z tego punktu widzenia wychodziło téż Walne Zebranie Związku stowarzyszeń, gdy uchwalało rezolucyą, wymierzoną przeciw stowarzyszeniom szkodliwym.

W tych dniach rozesłaną zosłała odezwa zarządu nowopowstającego stowarzyszenia, którego firmę używamy jako tytułu do kilku słów niniejszych — sądzimy tedy, że nie od rzeczy będzie rozpatrzeć się, choćby pobieżnie tylko, co zamierza stowarzyszenie to przeprowadzić, i czy jest w stanie obietnic dotrzymać.

Cel stowarzyszenia, jakotéż obowiązki członków podaje rzeczona odezwa, a to zupełnie, zdaje nam się, wystarcza do spełnienia naszego zadania. Brzmi ona:

„Członkiem Towarzystwa może być każdy własnowolny, kto, czy to na urzędzie jakim, czy téż po za urzędem, pracą umysłową na swe i swéj rodziny utrzymanie zarabia; niemniéj téż wdowa i małolotnie córki po członku pozostałe, wreszcie wdowy i córki po takich, którym byłoby służyło prawo przystąpienia do towarzystwa.

„Towarzystwo ma zadanie:

„1. udzielać wsparć bezzwrotnych dla rodziny członka w razie jego śmierci, na pokrycie kosztów jego słabości i pogrzebu i na piérwsze zaopatrzenie pozostałéj rodziny; a to, w wysokości 100 zł. po upływie jednego roku należności do tego działu Towarzystwa, 200 zł. po upływie dwóch lat należności, a po upływie trzech lat należności i wyżéj, 300 zł. (dział wsparć pośmiertnych);

„2. udzielać członkom wsparć bezzwrotnych na koszta wyposażenia córek, a to, po trzech latach należności do tego działu, w kwocie 300 zł., a z każdym dalszym rokiem należności w kwocie o dalsze 100 zł., wyżéj aż do kwoty 1500 zł. z upływem 15 lat należności, — jednakże li tylko w miarę wystarczania każdorocznego funduszu tego działu (dział wsparć posagowych);

„3. udzielać członkom wsparć zwrotnych, jako pożyczek oprocentowanych, w wypadkach słabości członka lub jego rodziny, w jego pieczy zostającéj, a to, bez poręczenia do wysokości udziału członka, wyższych zaś za ubezpieczeniem przez porękę lub zastaw (dział wsparć pożyczkowych);

„4. przyjmować wkładki oszczędności członków dla dania im sposobności do zaoszczędzenia kapitału oprocentowanego; a to na książeczki lub marki wkładkowe na pewne imię wystawione.

„Każdy członek przystępuje do działu pożyczkowego, a nadto, według wyboru swego do jednego lub do obu z dalszych dwu działów (pośmiertnego, posagowego); nikt zaś nie może być członkiem li tylko działu pożyczkowego.

„Członkowie płacą:

a) wstępne, w jednorazowéj kwocie bezzwrotnéj 1 lub 2 zł., w miarę, czy przystępują do jednego tylko z działów (pośmiertnego lub posagowego), czy téż do obu;

b) kwotę bezzwrotną jednorazową 50 ct. na koszta administracyi;

c) udział, przynajmniéj jeden w kwocie 10 zł., w ratach wypłacalny;

d) wkładkę bezzwrotną do funduszu pośmiertnego w roczném kwocie 6 zł., w ratach przynajmniéj miesięcznych po 50 ct.;

e) wkładkę bezzwrotną do funduszu wyposażeń w roczném kwocie przynajmniéj 12 zł., w ratach przynajmniéj miesięcznych po 1 zł., — za każdą córkę, z którą do tego działu przystępują.

„Za dopełnienie wszelkich przez Towarzystwo w obec osób trzecich, jak téż w obec członków, a przez członków w obec Towarzystwa przyjętych zobowiązań, odpowiadają członkowie solidarnie do wysokości trzykrotnéj kwoty udziałów przez się subskrybowanych“.

Zdaje nam się, że przytoczeniem powyższych ustępów najdosadniéj skrytykowaliśmy cały projekt zamierzonego stowarzyszenia, bo wystarczy nawet dość mały zasób znajomości najprostszych działań arytmetycznych, aby osądzić, że ciężary nie stoją tu w żadnym stosunku do korzyści obiecanych.

Kto będzie płacił po 6 zł. rocznie, tego rodzina utrzyma w razie śmierci zapomogę 100, a względnie 300 zł. w. a.

Zaiste świetna obietnica!! Cóż kiedy, z corocznych 6 zł. przez lat dwadzieścia nie może urość taka kwota, aby wystarczyła na zapomogę 300 zł. — a cóż mówić o wypadkach jak ktoś po 4, 5 lub 6 latach umrze?!

Kto będzie płacił 12 zł. rocznie, tego córka otrzyma w posagu tyle setek, przez ile lat wkładkę tę spłacał.

Zaiste panna *Spitzeder* nie przyrzekała wiecéj, pomimo tego szkaradny sąd bawarski skazał ją zato na — — kryminał!! bo i jakim sposobem z 12 zł. w ciągu roku może się zrobić sto zł., to prawdziwie sekret, który odgadnąć zdołają chyba tylko projektanci „Wzajemnéj pomocy“ — my naszym głupim rozumem sądzimy, iż tyle najstraszliwszy *Shylock* ze swéj ofiary najwyrafinowańszą lichwą nie wydusi.

Cóż do tego dodać? chyba wypowiedzieć uniwersalną uwagę. Można być znakomitym urzędnikiem, prawnikiem, sędzią, ale nie znać rachunków, a o obrotach pieniężnych najmniejszego nie mieć wyobrażenia. Lepiéj w takim razie udać się do ludzi w tym zawodzie fachowych i ich rady posłuchać. My co do nas nie tylko radzimy ale z serca życzy-

my, aby projekt ten nie wszedł w życie, nie mało bowiem oszczędzi się zawodów ludziom, którzy tak samo w dobréj wierze pójdą na lep, jak szanowni założyciele w dobréj wierze złote góry obiecują.

W dodatku zaś nadmienić musimy, iż stowarzyszeniu temu pomimo zarejestrowania, czynności rozpoczynać nie wolno, póki nie otrzyma koncesyi władzy politycznéj, i wyrażamy nadzieję, że ona koncesyi nie udzieli, jeśli nie chce, aby nie powtórzyły się sceny, wyprawiane w swoim czasie przez Towarzystwo wyposażeń w Miskolczu, które podobnoś i we Lwowie posiadało swoją filią.

Towarzystwo zaliczkowe dla rolnictwa i t. d. w Kamionce Strumiłowéj.

Od Dyrekcyi powyższego Towarzystwa otrzymujemy następującą odezwę z prośbą o umieszczenie w „Związku“:

„Między stowarzyszeniami, mnożącemi się w naszym kraju, a według zdania Wydziału Związku stowarzyszeń szkodliwie działającemi i niezgodnemi z zasadami ustawy z 9. kwietnia 1879. spotykamy także w Kamionce istniejące towarzystwa.

Nie poczuwając się do zarzuconéj nam w Nr. 23. szanownego czasopisma winy, upraszamy o umieszczenie następującego usprawiedliwienia w jednym z najbliższych numerów „Związku“.

Do roku 1878. brakło w naszéj miejscowości i chęci i środków do wprowadzenia w życie instytutu kredytowego, któryby nisko upadły handel i przemysł podźwignąć mógł.

Z wytężeniem ostatnich sił materyalnych, założyliśmy w roku 1878. instytut kredytowy pod firmą „Towarzystwo zaliczkowe“ i udawaliśmy się — ale daremnie — do właścicieli dóbr o przyjęcie opieki i przystąpienie do tego towarzystwa — gdyż los nasz wcale ich nie obchodzi.

Têm mniéj mogliśmy na udział rolników i rzemieślników liczyć, gdyż tym i najmniejszych kapitałów do lokowania brakuje, nadto są oni z przyczyn wrodzonéj niechęci do spłacania zaciągniętych długów każdemu instytutowi pieniężnemu niebezpieczni.

Tak na nas samych kupców i handlarzy ograniczeni, ukonstytuowaliśmy towarzystwo, powołując do zarządu tegoż tych nie wielu chętnych nam patryotów, którzy się do nas zbliżyli.

Nie może nas zarzut germanizacyi trafić, gdyż w towarzystwie naszém język krajowy, o ile go przy dawniejszym ustroju szkół mogliśmy sobie przywłaszczyć, — używany jest.

Têm mniéj może nas zarzut wyzyskiwania rolników spotkać — postawiliśmy sobie bowiem za zasadę, raczéj przed zdyskredytowanym rolnikiem strzec się, jak z niego zyski ciągnąć.

Jesteśmy zresztą zdania, że rolnik kredytu w żadnym instytucie pieniężnym szukać nie powinien, gdyż potrzebne pieniądze u właścicieli większych posiadłości i u dzierżawców tychże w każdym czasie na odrobienie otrzyma, a ożywiony przewóz rozmaitych materyałów temuż dobry zarobek przez furmankę w powiecie naszym zapewnia.

Najmniéj może nas tyczyć zarzut wydawania, w miejsce waluty, kwitków *(Darlehensscheine)*, bo my naszym członkom tylko gotówkę zaliczamy.

Czy i o ile wyż powołane zarzuty obydwa inne tu istniejące towarzystwa trafiają, nie naszą rzeczą do ocenienia — co do nas, musimy się przeciw takowym zastrzec.

Józef Reh w. r., dyrektor. *Ilnicki w. r.*, kasyer.

(Z naszéj strony chętnie oświadczamy, że o têm właśnie towarzystwie (nr. 33. w VII. Roczniku) zaliczkowém w Kamionce str. nic złego nie słyszeliśmy i że zarzutów germanizacyi i nadużyć t. z. „Darlehensscheinami“ wcale przeciw temu towarzystwu nie podnosiliśmy. Chętnie więc powyższą odezwę umieszczamy — jednakowoż z zastrzeżeniem, że zdania szan. Dyrekcyi o kredycie dla rolników-włościan — nie podzielamy. Przyp. R. „Zw.“)

Ruch stowarzyszeń.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza w ciągu m. grudnia z. r. następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych:

Nowe towarzystwa: Kredit- und Sparverein (Stowarzyszenie kredytowe i oszczędność) mit beschränkter Haftung in Kołomyja. Dyrekcya: Jakób Bretter. Saul Breier, Michał Seidmann, Saul Knöpper, Józef Chajes, Chaim Rosen i Marek Herman Statut z dnia 27. sierpnia 1881. (c. k. Sąd obwodowy w Kołomyji). — Towarzystwo zaliczkowe i oszczędność w Haliczu, stow. zar. z ogra. por. Wiadomość o têm stowarzyszeniu i o składzie Dyrekcyi podana w VII. Roczniku nr. 131. (c. k. Sąd obwodowy w Stanisławowie).

Wykreślenie z rejestrów. Towarzystwo spożywcze w Busku, stow. zar. z ogr. por. — O têm towarzystwie wiadomości nie podaliśmy, bo właściwie nie funkcyonowało wcale.

Zmiany w Dyrekcyi. Towarzystwo zaliczkowe w Lisku. W skutek wyboru dnia 28. sierpnia z. r. do Dyrekcyi weszli: Antoni Maksymowicz, Frańciszek Szutran i Jan Jankiewicz. — Towarzystwo zaliczkowe w Rozdole. W skutek wyboru dnia 22. maja z. r. do Dyrekcyi weszli: Edward Füller, Józef Wasiewicz i Mikołaj Zaleski. — Towarzystwo kredytowe „Oszczędność“ w Tłumaczu. W skutek

wyboru dnia 27. maja 1881 do Dyrekcyi weszli: Antoni Smulski, Leon Natorski i Józef Chrzanowski.

Nowe towarzystwa już zawiązane, lecz w Dzienniku urzędowym jeszcze nie ogłoszone: Towarzystwo eskontowe i zaliczkowe we Lwowie, stow. zar. z nieogr. por. W Dyrekcyi: Rubin Kroch i J. Lewin.— Towarzystwo handlu skór w Drohobyczu, stow. zar. z nieogr. por. Dyrekcya: Jan Łobos, Antoni Nakoneczny i Józef Schwarz. — Towarzystwo ochrony własności ziemskiéj, zar. stow. z ogr. por. w Limanowéj, Dyrekcya: Józef Mars, Antoni Müller i Stanisław Peszko. — Burmistrz m. Turki p. Z. Sobolewski zgłosił się do Patrona o informacye celem założenia w Turce stowarzyszenia zaliczkowego.

Towarzystwo zaliczkowe w Buczaczu istniejące od r. 1874. powzięło zamiar likwidacyi „ponieważ interesy towarzystwa i w zeszłym roku nie poprawiły się“. Mamy nadzieję, że się nam uda Dyrekcyą rzeczonego Towarzystwa od powyższego zamiaru odwieść. Towarzystwo to stroniło dotąd od łączności z innemi stowarzyszeniami: do Związku nie należało, stosunków z nami nie utrzymywało, z otwartych stowarzyszeniom u przyjaźnych instytucyi kredytów wcale nie korzystało i dla tego postęp z początkiem był wolny — a późniéj nastąpił zastój i stąd może zniechęcenie Dyrekcyi. Zwracamy uwagę Zarządu tegoż stowarzyszenia, że Buczacz jest miejscowością handlową i potrzebuje koniecznie instytucyi kredytowéj, jeżeli więc zamiar likwidacyi dokonanym będzie, wtedy wina będzie po stronie Towarzystwa, gdyby w jego miejsce powstało inne, może niezgodne z naszymi tendencyami i zasadami.

Z kredytu w Towarzystwie zaliczkowém lwowskiém korzystało w ciągu r. 1881. 39 stowarzyszeń do wysokości 170.000 zł. Z dniem 31. grudnia z. r. zostało Towarzystwu temu winno 28 towarzystw kwotę 106.044·73, z tego 10 towarzystw w rachunku bieżącym kwotę 39.650·83. Ogółem używają kredytu w rachunku bieżącym (6%) w Towarzystwie zaliczkowém we Lwowie następujące towarzystwa: Bialsko-Bielskie „Wzajemna Pomoc“, Bircza, Drohobycz. Spożywcze we Lwowie, Handlu skór we Lwowie, Przemysłowe we Lwowie, I. Związkowa drukarnia we Lwowie, Nowy Sącz, Rozdół i Tłumacz — w łącznéj przyznanéj im wysokości: 59.000 zł. — Reszta kredytu udziela się w drodze reeskontu weksli.

Towarzystwo ochrony własności ziemskiéj, zar. stow. z ogr. odp. w Limanowy, istnieje na mocy statutu zarejestr. uchwałą c. k. obw. w Nowym Sączu z 14. listopada 1881. l. 6198. Dyrekcya: Józef Mars, Antoni Müller i Stanisław Peszko. O działalności tego Towarzystwa dowiadujemy się ze sprawozdania z czasu kilkumiesięcznego, z którego wyjmujemy co następuje:

1. Gospodartwo sprzedane przez c. k. Sąd na publicznéj licytacyi z Laskowy, objetości 56 morgów gruntu i zabudowania gospodarcze oszacowane na 3.800 zł., kupiliśmy za 2.288 złr. 85 ct.

2. Gospodarstwo w Łaskowy wystawione na sprzedaż przez c. k. Sąd przez licytacyą publiczną w drodze przymusowéj oszacowane, wartości 3.200 zł., kupiliśmy z wolnéj ręki za 1.636 zł. 90 ct.

3. Gospodarstwo w Tymbarku wystawione na sprzedaż przez c. k. Sąd w drodze przymusowéj, oszacowane na 950 zł., kupiono z wolnéj reki za 600 zł.

4. Gospodarstwo w Przyszowy sprzedane przez c. k. Sąd na publicznéj licytacyi w drodze przymusowéj, oszacowane na 3.500 zł., kupione za 907 zł.

5. Posiadłość większéj własności część Siekierczyny, stanowiąca odrębny korpus tabularny, objętości 200 morgów z budowami gospodarczemi, propinacyą itd., oszacowana przez delegowanych dwóch członków Rady nadzorczéj towarzystwa ochrony własności ziemskiéj w wartości 11.633 zł., kupiliśmy za 5.500 zł.

6. Na podniesienie jednego gospodarstwa większéj wartości przez przykupno inwentarza odpowiedniego, wypożyczyliśmy 700 zł.

7. W toku jest spraw 4, z tych 3 dotyczące mniejszéj, a 1 większéj posiadłości, gdy jeszcze potrzebne formalności dopełnione nie zostały, żadne téż zaliczki nie zostały wypłacone, jednak na ten cel potrzebować będziemy około 3.000 zł.

8. Na dzień 16. stycznia, 16. lutego i 16 marca 1882. ogłoszone są przez sąd 2 licytacye 2 gospodarstw mniejszych posiadłoći w Rupniowie w drodze przymusowéj. Właściciele tychże wnieśli prośby do towarzystwa Ochrony własności ziemskiéj o pomoc odpowiednią, aby wywłaszczonymi nie byli, na ten cel potrzebujemy około 700 zł.

9. Wszystkie dotąd pozakupywane gospodarstwa, zostały w posiadaniu dawniejszych właścicieli jużto jako dzierżawców, jużto jako zarządców pod nadzorem i kontrolą delegatów towarzystwa.

10. Na powyższe zakupna wypłaciliśmy 5.009 zł. 29 ct., otrzymaliśmy tytułem zadatków na parcelowane i odsprzedawane grunta 1.732 zł. 60 ct. Mamy więc 3.276 69 ct. w gospodarstwach zakupionych.

11. Bilans. po dzień 24. grudnia 1881. Winien: udziały 2.014·14, wpisowe 44·—, procenta 297 70, towarzystwo zaliczkowe 958 36, zadatki na sprzedawane grunta 1732·60, razem 5.047·40. Ma: na zakupione gospodarstwo 4309·29 na podniesienie jednego gospod. 700·—, koszta założenia 38·11, razem 5.047·40.

12. Dotąd, aczkolwiek rozporządzaliśmy bardzo małymi w stosunku potrzeb funduszami, 17 zagrożonych familii wywłaszczeniem potrafiliśmy od tego nieszczęścia uratować, a z tych 11 zapewnić możność utrzymania się przy własności piérwotnéj. W posiadłości zaś jednéj większéj, to

jest w Siekierczynie, mamy zamiar interesa przeprowadzić w sposób następujący:

Cała posiadłość obejmuje roli 100 morgów, lasu wyrąbanego 100 morgów, z tych przy folwarku utrzymać chcemy gruntu 60 morgów najlepszego i 40 morgów lasu, a resztę rozpacelować i rozprzedać, zebranym funduszem popłacić długi, gospodarstwo doprowadzić do odpowiedniego stanu, a gdy to nastąpi, oddać na własność czy to byłym właścicielom, czy też ich sukcesorowi. Długi wynoszą około 6000 zł., spodziéwamy się co najmniéj tyle otrzymać z rozprzedaży rzeczonego gruntu, gdyż dotąd zamówionych i zadatkowanych już jest w wartości 3.000 zł., a morg 70 zł. w przecięciu przynosi, potrzeba tylko odpowiedniego czasu, w którym nabywcy mogliby się wypłacić, to jest przyjmujemy lat 4, nim zaś to nastąpi potrzebujemy szukać na ten cel kredytu.

Bilanse stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za r. 1881.

Lwów. Towarzystwo zaliczkowe stow. zar. z nieogr. por. *a) Rachunek strat i zysków.* Straty: odsetki naprzód pobrane 5.227·90, koszta ruchomości i urządzenia 161·35, koszta administracyi 10.895·38, podatki i należytości rządowe 2.172·27, druki 50·—, zal. proces. 400·—, zysk 12.278·08, razem 31.184·98. Zyski: Saldo odsetek 25.440·41, odsetki na r. następny wypł. 47·78, odsetkie za rok ubiegły należne 3.948·05, dochód z realności 1.347·81, zaliczki procesowe 11·09, razem 31.184·98. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki 607.399 01, naprzód wypłacone odsetki 47·78, należne odsetki 3.948·05, ruchomości i urządzenie 1.452·18, nadpłacone koszta administracyi i zaliczki 3.028·—, realności 41.132·43, zapas druków 250·—, zaliczki procesowe 1.479 80, zaliczki notaryalne 149·35, gotówka 4.573·14, razem 663.459·74. Stan bierny: udziały członków 134.220·85, wkładki oszczędności 461.608·76, długi wekslowe 20,758·30, naprzód zapłacone odsetki 5.227·90, fundusz rezerw. 13.043·43, koszta adm. dłużne 5·—, długi tabularne 16.196·03. nadpł. koszta proc. 121·39, czysty zysk 12.278·08, razem 663.459·77. *c) Ogółem ruch kasowy* 5,313.010·44.

Wykoty. Towarzystwo zaliczkowe stow. zarejestr. z nieogr. poręką. *a) Rachunek strat i zysków.* Straty; procent za r. 1881. zapłacony 1.219·03, procent w 1880. zarach. 267·36, zużycie inwentarza 20·—; koszta administracyi 192·06, nadwyżka 259·76, razem 1.958·21. Zyski: proceota pobrane 1.851·05, procenta załegłe 107·16, razem 1.958·21. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki 22.644·87, zaliczki procesowe 24·43, inwentarz 190·—, procenta zaległe 107·16, gotówka w rach. bież. 1.562·93, stan kasy 6 95, razem 24.536·34. Stan bierny: udziały 3.310·82, fundusz rezerw. 353·33, wkładki 10.212·43, wierzyciele 10.400·—, nadwyżka 250·76, razem 24.536·34. *c) Ogólny ruch kasowy* 74.654·54.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Dr. Alfred Zgórski.

Z I. Związkowéj Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.